

HOL ÜLÉSEZTEK RÉGI ORSZÁGGYŰLÉSEINK

A mohácsi vész után *Szapolyai Jánost Székesfehérvárott, I. Ferdinándot* Pozsonyban választották királlyá. Ferdinándnak 1528-ban még sikerült országgyűlést tartatni Budán, amely 1541-ben török kézre került. Ez ellenkirályaink korában *Babocsán, Veszprémben és Kene-sén* voltak részleges országgyűléseik. Buda 1541-ben török kézre került, úgyhogy e helyen 250 évig, Rákos mezején pedig soha többé országgyűlést nem tartottak. Az ország három részre szakadt. Mi sem természetesebb, minthogy a Habsburg-uralkodók a hozzájuk hű rendeket *Pozsonyba* hívták, ama városba, amely a Nyugattal való összekötőnké évszázadokon át kitűnően felfejlődött. Így lett Pozsony három évszázadon át Magyarországnak koronázó és törvényhozó városa. A „kis magyar hazában”, *Erdélyben* s a hozzákapcsolt részekben a diétás mappa talán még változatosabb képet mutat, mint a régi Magyarországé.

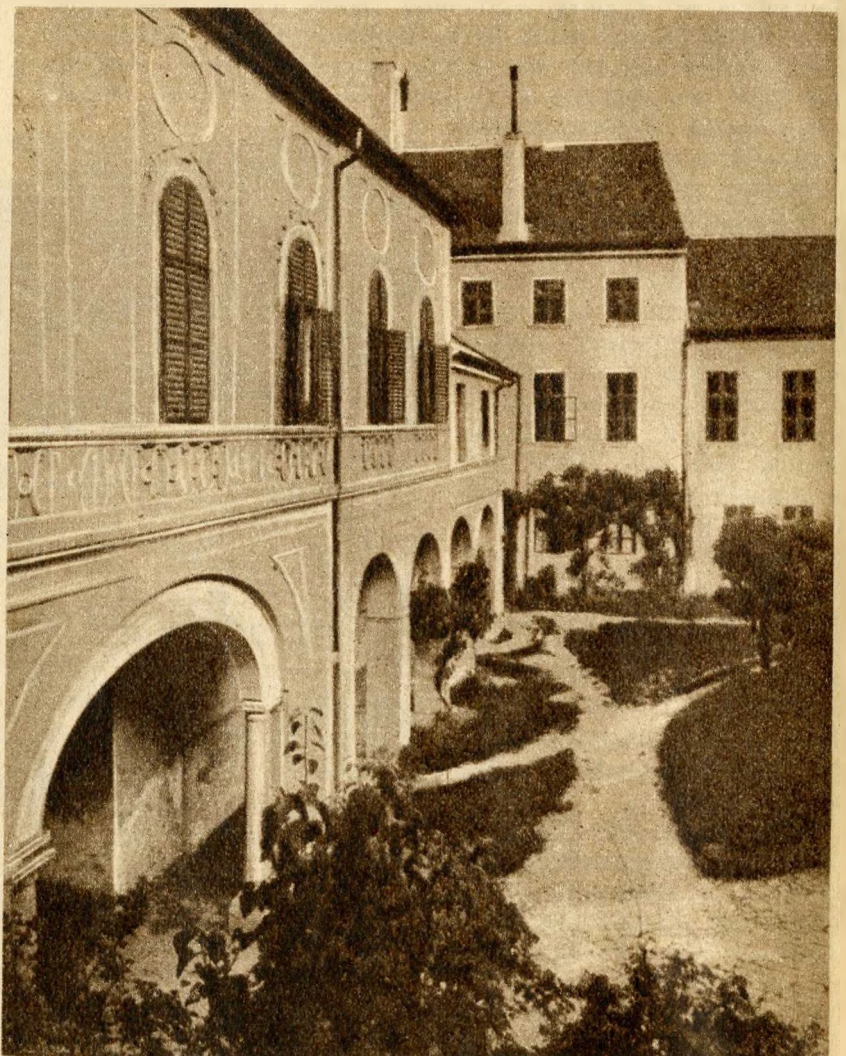
Fráter György, az autonóm Erdély megteremtője, 1548-ban még követeket küld Ferdinánd *pozsonyi* diétájára, de 1550-ben *Medgyesén* már maga tart országgyűlést. Erdély korai történetének egyik ragyogó epizódja az 1568-i *tordai* országgyűlés, amely *János Zsigmond* elnöklésével a teljes vallásszabadságot mondta ki. *Báthory István*, a későbbi lengyel király, *Kolozsvárra, Besztercére és Medgyesre* hívta össze az erdélyi rendeket. *Kolozsváré* kéréséig a hegemonia, de a most említett városok is nem egyszer látják falaik közt a rendeket. Ismeretes, mily hatalomra tett szert a kiváló *Bocskai István*. Ő *Szerencsen, Marosvásárhelyen, Kolozsvárott és Kassán* tartott országgyűléseket. E kor harmadik óriása, *Bethlen Gábor, Kassán, Pozsonyban és Besztercebányán* tartott országgyűléseket; ez utóbbi országgyűlés választotta őt meg 1620 augusztus 25-én Magyarország királyává. Erdélyben alatta *Gyulafehérvárott* működött a törvényhozás. *II. Rákóczi György Szamosujváron* tartott diétát, *Kemény Simon Szászrégenben, Apaffy Mihály Kisselyken, Teleki Mihály Segesvárott* tartott országgyűlést. Ez már Erdély haldoklásának kora volt.

A magyar virtus ismét felragyogott *II. Rákóczi Ferenc* idején, akit Erdélynek Gyulafehérvárra gyűlt országgyűlése 1704 július 6-án fejedelmévé választott. (Tehát holnap lesz évfordulója.) Ő maga *Marosvásárhelyre* hívott össze országgyűlést, ezt követőleg a magyarországi *Ónodra*, amely a Habsburgház detronizálásáról (*Eb ura fakó!*) nevezetes. Ezt követte a *széchenyi* országgyűlés.

Rákóczi csillagának lehulltával térjünk vissza *Pozsonyba*. Itt zajlottak le *I. Lipót, I. József, III. Károly és Mária Terézia* országgyűlései. Ez utóbbiak közül mindenki emlékezetében él az a híres jelenet, amelyben a rendek „*életünket és vérünket királyunkért!*” felkiáltással vállalkoztak szép és eszes királynéjuk megvédésére. Következett *II. József* uralma. Ő, a *kalapos király*, sem országgyűlést nem tartott, sem meg nem koronáztatta

magát. Követte őt a trónon öccse, *II. Lipót*. Alatta megszakadt a pozsonyi diéták sora: az 1790—91-i országgyűlés *Budán* ült össze. Nevezetes országgyűlés volt ez, amelyet *Gvadányi József* gróf egész könyvre terjedő pompás poémában énekelt meg. Ma sem nehéz dolog ráakadnunk a budai országházra. Csak fel kell autobusoznunk a Várba s ott elséfálnunk az *Országház-utcába*. Itt megtaláljuk a belligyminisztériumhoz csatolt régi levéltári épületet. Ez valamikor a Szent Klára-rendjebeli apácák kolostora volt; *II. József* a helytartótanácsot költöztette ide, *II. Lipót pedig a karokat és rendeket*. Minthogy pedig azidőben nem ült állandóan együtt a parlament, ez az épület szolgált farsangidőben *redut* gyanánt, amint azt a közelmulthan eszközölt díszterem helyreállítása alkalmával kitétt tábla is elmondja. Itt ültek a rendek 1802-ben, 1805-ben és 1807-ben, amikor is elhatározták, hogy legközelebb visszaköltöznek *Pozsonyba*. 1811-ben már ismét Pozsonyban ülésezett 126 napon át a devalváción kesergő diétánk.

Nevezetesebb ennél hazánk történetében az 1825-ös pozsonyi országgyűlés, amelyhez *Széchenyi István* gróf első fellépése fűződik. Az elkövetkezett *pozsonyi diéták* Magyarország legboldogabb korában zajlottak le, nagyjából



A levéltár udvara. Az árkádos épületrészben ülésezett 1802—1807-ig a diéta.